

Asmus Jæger.

Af T. Kragelund.

Skolelærernes Tid er Tidsafsnittet i 1870'erne og 1880'erne blevet kaldt. Det var Overgangstiden fra Kornavl til Mejeribrug, Andelsbevægelsens Begyndelse.

Mange Landsbylærere var dengang Foregangsmænd og gjorde en stor Indsats for, at Landbrugets Udøvere kunde komme gennem de vanskelige Landbrugsaar i Firserne.

En af disse Mænd, hvis Navn vil leve længe, var Dbm., Lærer Asmus Jæger, født i Føvling 12. April 1848, død i Ribe 15. August 1917.

I Tidsrummet 1875 til 1912 var Asmus Jæger Lærer og Kirkesanger i Hunderup, hvor hans store Livsgerning blev udført. — Asmus Jægers Fødested var Bobøl i Føvling Sogn i et meget fattigt Hjem.

Faderen, Smed Mathias Asmussen Jægers Slægt stammede fra Mecklenborg, hvorfra denne under Napoleonskrigene var udvandret til Danmark.

Moderen, Marie Dorthea Johannesdatter, var født i Bobøl. Hun var af gammel dansk Bondeslægt fra Nr. Holsted og Gørklint. Hendes Fader, Johannes Larsen, havde været med det danske Kontingent i Frankrig og kom først hjem efter 8 Aars Soldater-tjeneste.

Asmus Jæger var som før nævnt født i Bobøl, men kort efter flyttede Hjemmet til Graulund Mark, hvor Mathias Jæger havde købt Ejendom og senere byggede Smedie. Her begyndte for de unge Smedefolk et Liv i Slid for Hjemmet og det daglige Brød, et flittigt og nøjsomt Liv, der ikke mindst for Hjemmets ældste Søn fik sin store Betydning. Det prægede ham og hans Gerning gennem hele Livet.

Om sin Barndom fortæller Asmus Jæger bl. a. følgende i efterladte Papirer:

— Her i det nye Hus paa Graulund Mark har vi haft vort Hjem fra 1852. — Her har Far og Mor troelig hjulpet hinanden at holde Hjemmet paa Benene og skaffe det nødvendige til Børneflokken.

Saa længe Mor havde Kræfter til det, passede hun ikke alene Huset og sørgede for Madlavningen, samt sørgede for at holde Klæderne i Orden til os Børn, men gav ogsaa ofte Rollen som Smedesvend, naar Far manglede en Haandsrækning, og det var ikke sjældent.

Da jeg blev saa stor og stærk, at jeg lige kunde trække Blæsebælgen, blev jeg anbragt paa en Skammel for bedre at kunne naa, og saa blæste jeg, saa godt jeg kunde, mens Mor af og til blev kaldt ud for at slaa med Forhammeren, hjælpe til at trække Hjulringe om og meget andet.

Vi kom tidligt op om Morgenens, undertiden Kl. 2—3, men saa kom vi ogsaa tidligt i Seng om Aftenen.

Naar Mor havde faaet mig puttet ned under Dynen, lærte hun mig at folde mine Hænder og at give vedføjede Svar paa efterfølgende Spørgsmaal:

Hvem har skabt dig?
 Gud Fader!
 Hvem har genløst dig?
 Guds Søn!
 Hvem har helliggjort dig?
 Gud den Helligaand!

Det var Trosbekendelsen, hun som Mor vilde indprente sit Barn, saaledes som hun havde faaet den i sit eget Barndomshjem af sin Mor.

Efter Trosbekendelsen lærte hun mig at bede Fædervor. Senere ogsaa Aftenbønnen, der staar i Luthers lille Katekismus og andre Aftenbønner, og saa til sidst sagde jeg: »God Nat, nu vil jeg sove i Jesu Navn«. — Saa først forlod Mor Sengen for at gøre det hushlige Arbejde færdigt og for at efterse Tøjet, saa lappede og stoppede hun, hvis det tiltrængtes. —

Meget tidligt kom Asmus ud at tjene, men hver Vinter var han hjemme for at gaa til Skole. Det viste sig meget tidligt, at Asmus vilde læse, for alt, hvad han kunde skaffe, blev læst; men det var vanskeligt dengang at faa Bøger.

Efter Konfirmationen tjente Asmus forskellige Steder. Knap 20 Aar kom han til at tjene hos Gaard

ejer Elias Berthelsen i Stens. Ogsaa her læste Asmus, saa snart der var en Smule Fritid.

Hos Elias Berthelsen var der godt at være. Asmus var der paa tredie Aar. Sidst paa Sommeren, da al Høst var bjerget, sagde Elias Berthelsen: »Hør Asmus, du læser og læser, nu maa du holde op med Arbejdet og tage paa Seminarium. Pengene kan du laane hos mig«.

Asmus rejste hjem med den Besked og begyndte saa Forberedelse til Seminariet hos Lærer Christensen, Føvling Skole. Derefter drog han til Gedved Seminarium, og efter to Aars Læsning fik han Lærereksamen.

Pengene til Seminarieopholdet (60 Kr. pr. Maaned) blev ikke laant. Smeden i Graulund arbejdede og sled endnu haardere, Pengene blev tjent og sparet. Da Asmus var færdig, var hans Eksamensgæld kun 200 Kr.

Fra Seminariet maatte Asmus ind som Soldat og blev taget til Korporalskolen. Efter Hjemsendelsen blev han Vinterlærer i Kalvslund og Aaret efter i Stens. Om Sommeren hjalp han ved Arbejdet paa Gaarden, hvor han havde Ophold og fik Kosten om Vinteren.

I Efteraaret 1874 blev Asmus Jæger Vikar som Lærer og Kirkesanger ved Hunderup Skole. Aaret efter, 1. Februar, fik han fast Ansættelse, og samme Aar blev han gift med Botilde Hansen af en stor og anset Slægt fra Frøsiggaard. Det betød straks, at den nye Lærer hørte til Sognets Befolkning.

Det blev Arbejdsaar for Asmus Jæger. Overalt blev der kaldt paa ham. Det opdagedes hurtigt, at den nye Lærer havde store Arbejdsevner og ikke var bange for at bruge dem.

I de første Aar var det Skolen, der skulde løftes, det vil sige Arbejdet. Undervisningen skulde fuldstændig forandres, og der skulde holdes Aftenskole, saa der kunde faas fat i de unge.

Andelssagen havde Lærer Jægers stærke Interesse, og uden at tilsidesætte andre gode Mænd var han den drivende Kraft i Oprettelsen af Hunderup Andelsmejeri, der blev bygget 1884. Lærer Jæger blev Mejeriets Regnskabsfører, og som den dygtige og praktiske Mand, han var, lavede han en nem og praktisk Regnskabsform, der blev anvendt i mange Mejerier Landet over.

Det var ikke let at være Lærer Jæger i den første Tid, da Mejeriet begyndte. Futmælken kunde ikke bruges, til Menneskeføde var den umulig, og Kalve og Svin blev syge af den.

Den første Udbetaling til Leverandørerne i Mejeriet skete efter halvanden Maanedes Forløb. Alle mødte efter deres Penge; det var en spændende Dag. Mikkel Pedersen (Mikkel fra Mulvad) var en rask Mand, der uden Tøven sagde sin Mening og udbrød, da han fik Pengene: »De heer er en skidt Faaretning«. Lærer Jæger var der straks og sagde: »Husk Mikkel Pedersen, at Udbetalingen ikke er for halvanden, men for en Maaned«. Mikkel Pedersen svarede: »Ja, saa er'et en gue Faaretning, a sejer Tak, Asmus Jæger, faa de, at a kom mej i æ Mejeri«.

Da Esbjerg Andelsslagteri blev oprettet, var Lærer Jæger en god Støtte ikke alene til at faa Medlemmer, men han var ogsaa Storproducent af Svin. Lærer Jæger var Landmand. Han drev Mønsterlandbrug og var Foregangsmand med Dyrkning af Roer og Gulerødder. En Tid leveredes der flere Svin om Aaret af Hunderup Degn end fra de største Gaarde i Hunderup. Ved den store Svineproduktion fik Jæger samtidig slaaet fast, at Futmælken var et udmærket Foder til Svin.

Plantningssagen havde Lærer Jægers store Kærlighed. Det store Fyrhegn, der tidligere stod ved Vejen fra

Hunderup efter Sejstrup, var vist blandt de første Træer, der i fri Mark blev plantet i Hunderup Sogn.

Ungdomsarbejdet laa Lærer Jæger meget paa Sinde. I mange Aar ledede han en Husflidsskole. Mange vil endnu mindes den Tid, hvor fornøjeligt det var at sysle med de mange Smaating, der ved lidt Undervisning og Fingernemhed kunde laves til Nytte i Hjemmet.

Aftenskolearbejdet blev heller ikke glemt. Lærer Jæger forstod at gøre Timerne interessante, saa de unge gerne sad paa Skolebænk efter Dagens Gerning. — Sangforening, Dilettant, Oplæsning m. m. hørte ind under Lærer Jægers Virkefelt. Han gjorde ogsaa et Arbejde for, at Hunderup Sogn tidligt fik Sygeplejeforening og Sygekasse. Naar Arbejdet paa de mange forskellige Omraader lykkedes og lykkedes godt for Lærer Jæger, var Grunden, at han magtede Opgaverne.

Hvorledes gik det med Skolen, naar alt dette skulde passes? — I Skolen gik det, som det skulde, ikke en Dag og ikke en Time blev forsømt. Lærer Jæger var Skolemand fuldt og helt. Alle de mange Skolebørn, der har siddet paa Skolebænken i Hunderup, vil altid mindes Lærer Jæger som Fortælleren. Ikke mindst Religionstimerne vil de mindes; han kunde faa Ører og Øjne op, naar han sammenlignede de bedste i Historien med Fader og Moder derhjemme. Da kunde der komme Stolthed i Sindet, til andre Tider en Taare i Øjet, naar det gik galt, og han spurgte ofte: »Hvad tror I, Eders Fader og Moder vilde sige, hvis I gjorde ligesaa?« — Lærer Jæger forstod i Skolen at fremelske Kærlighed til Gud, Hjem og Fædreland.

Hvorfor kunde Lærer Jæger alt dette? Først og fremmest fordi han var fra et flittigt Hjem, dernæst skyldtes det Tiden. Han var modtagelig for de sunde

og løftende Tanker, der fremkom efter 1864. »Hvad udad tabes, maa indad vindes« var mere end noget andet det, der passede paa Asmus Jæger.

Barndomshjemmet i Graulund blev heller ikke glemt. Søskeneflokken var ti, tre døde som mindreaarige. Asmus Jæger var den ældste. De andre seks var: Kjesten Jæger, gift i Bobøl med Landmand Søren Nielsen, Johannes Jæger var Smed i Hovborg, Niels Jæger Landmand i Smedegaard ved Bramminge, Peder Lassen Jæger, Lærer og Kirkesanger først i Vemb og Bur senere i Brønsted, Anton Jæger var Smed og fik Hjemmet i Graulund, og yngste Datter, Marie Jæger, var gift med Gaardejer Niels Tobiassen, Hunderup. Alle Søskenede var enige om at sige deres gamle Broder Tak for Hjælp og gode Raad, naar de kom i Besøg til Hunderup Skole.

Hos Skolens Overordnede var Lærer Jæger kendt og agtet. Biskop og Stiftsprovst vilde gerne høre, naar noget nyt skulde indføres eller prøves, hvad Lærer Jæger mente om dette.

Da Asmus Jæger i 25 Aar havde været Skolelærer i Hunderup, var Skoledistriktets Beboere og nogle af Nabolærerne samlet for at lykønske ham samt mindes den svundne Tid.

Lærer Jæger holdt ved denne Lejlighed en meget interessant og alvorlig Tale. Først fremdrog Lærer Jæger Barneminder fra Hjemmet i Føvling og Aarene, da han var ude som Vogterdreng, den Tid, da Besværlighederne for en lille Dreng syntes uovervindelige og var særlig gale, naar Kreaturerne bissede og løb i Kornet, eller om Aftenen, naar Faarene i Mosen eller Heden skulde flyttes, og hele Flokken var kommet løs og var filtret sammen i et Knippe. Undertiden var det hen paa Aftenen, før der blev Tid til at komme i Mosen. Mørket var ved at falde paa,

og Mosekonens Bryg indhyllede alt i hvid Taage, da var det umuligt at holde Humøret oppe ved en sammenfiltret og stædig Faareflok. Den ene Taare efter den anden trillede ned af Kinderne, medens Arbejdet stod paa. »Naar Skrækken og Fortvivlelsen var aller værst, lød Moders Røst i mine Øren. Hun sagde altid, naar jeg drog hjemmefra: »Du skal være ærlig i dit Arbejde og aldrig snyde, saa skal Gud nok hjælpe dig«. Det hjalp altid, naar jeg hørte dette for mine Øren. Arbejdet gik lettere, og Besværlighederne blev overvundne.

Aarene gik. Hver Vinter var jeg hjemme for at gaa til Skole.

Vinteren før jeg skulde konfirmeres, var min store Sorg, at jeg ikke havde en stor Bibelhistorie. — Det var Moder, jeg klagede mig til. — »For«, sagde jeg, »jo mere jeg ved og kan, des lettere kan jeg en Gang blive Lærer?« Udsigterne til at faa Bogen var smaa. Pengene var smaa.

En Dag skete der en stor Begivenhed. Moder skulde til Ribe. Dette skete sjældent, og vi var derfor optaget af det. Om Aftenen, da hun kom, kom hun med Bibelhistorien til mig. Tilfældig hørte jeg Fader spørge: »Hvor har du faaet Penge fra til Bogen?« Moder svarede: »Naar du spørger mig, saa skal jeg sige dig, at Guldbrystnaalen, som jeg fik af dig i vore unge Dage, har jeg solgt. Bogen er mere nødvendig, naar Asmus vil være Lærer«.

Mere hørte jeg ikke, men det var ogsaa nok, og dette Minde har fulgt mig gennem Livet. Det var med under Læsningen paa Seminariet og gjorde mere end noget andet, at jeg tog Eksamen som Lærer. Min Moders Indsats var det største Beløb.

Hvor ofte har jeg ikke ønsket at kunne købe Brystnaalen tilbage, den Naal, der havde glædet min Mo-

der som ung Pige, og senere, da hun ofrede den for en Bog til sin Dreng.«

Mange Øjne duggedes, da Lærer Jæger fremdrog dette Minde fra Hjemmet i Føvling. De fleste forstod, hvad det havde betydet for ham, og at det var blevet en af Grundvoldene, hvorpaa Lærer Jæger byggede sit Hjem og Arbejde: Mindet om Barndomshjemmet og en opofrende Moder.

For Asmus Jæger var de 25 Aar kun en Milepæl, der passeredes.

Arbejdet i Skolen var det første, og alt det meget andet var for Lærer Jæger i anden Række, men intet blev forsømt.

Som Regnskabsfører var Asmus Jæger kendt og blev derfor valgt som Revisor i Landbosparekassen i Ribe samt i A/S Banken for Bramminge og Omegn.

Det var umaadeligt, hvad Lærer Jæger kunde overkomme. Festsdage skulde der ogsaa til, og Skovfest med Skolebørnene var ligesaa vigtigt som alt andet.

De gamle og syge fik Lærer Jæger ogsaa Tid til at gæste, og mangt et Trøstens og Alvorsord blev af ham sagt rundt i Sognets mange Hjem.

Tiden gaar, en Gang maa der standses, ogsaa for Lærer Jæger. Efter 38 Aars Skolegerning forlod han Skolen. — Atter samledes Skoledistriktets Beboere, denne Gang til Afskedsfest med Tak for de mange Aars trofaste Gerning.

Ved denne Sammenkomst tog Asmus Jæger Ordet og udtalte følgende:

»I Aften kan jeg ikke andet end fremdrage en Tale, som Gjedved Seminariums Forstander, P. Bojsen, holdt for os unge, da vi blev dimitteret. Han sagde omtrent: »I unge Mænd, der har været her for at forberede Eder til en Livsgerning i Børneskolens Tjeneste! Jeg har den bedste Tro til Eder alle, og jeg ønsker

det bedste for jer. I kender jo mit Syn paa Arbejdet i Skolen, og jeg gentager det som saa ofte før: Lær Børnene det vigtigste af alt, at tro paa Gud, og lær dem at elske Hjem og Fædreland. Gør I det, da faar I Glæde af Arbejdet i Skolen. I Dag vil jeg give Eder min bedste Læremester med ud til Eders Fremtidsgerning. I kender alle fra Eders Barndomshjem den gamle Kone, der støber Lys. I kender ligeledes Forberedelserne med at lave Væge og trække disse paa Pinde, der hænger over en Stige. Enderne af denne hviler paa 2 Stole. Saa har vi Støbegryden, der hældes fuld af smeltet Talg. Dørene til Stuen holdes tæt tillukket, da der skal holdes paa Varmen, at ikke Talgen skal kølnes for hurtigt. Lysestøbningen tager saa sin Begyndelse. Vægerne dyppes i Talgen, tages op og hænges over Stigen for at kølnes og blive stive. Saaledes fortsættes. Naar de er blevet stive, dyppes de igen. Saaledes fortsættes til alle er færdige. Alt dette synes saare nemt, men det er langt fra. Der er desværre Koner, der aldrig lærer at støbe Lys (jeg mener rigtige Lys). Talgen skal være ren og fri for Salt. Er der Salt i Talgen, sprutter Lysene og lyser derfor meget daarligt. Vægen maa ikke være for tæt eller haard. Den giver da næsten intet Lys, og endelig Lysestøbningen. Dørene skal være lukkede for at holde Varmen inde. Lysene skal afkøles langsomt, naar de har været dyppede, og endelig skal Talgen i Gryden have en bestemt Varmegrad. Er det helt varmt, svinder Lysene mere, end der hænger paa, og er Talgen for kold, hænger der for meget paa. Saa skaller det af, naar Lysene bliver kolde, og endelig kan man holde Lysene for længe i Gryden. Er Talgen for varm, bliver Lysene aldrig tykkere. Der er Kvinder, der omtrent har været færdige, saa Lysene kun manglede en lille Smule. Talgen har da været

for varm, og Lysene blev stadig tyndere, saa Arbejdet har maattet begyndes forfra.

En Lærers daglige Gerning er at blive en god Lysestøber. I faar de smaa Dreng og Piger — det er Vægen. Vægen er ikke ens. Det er ganske naturligt. De er fra forskellige Hjem.

Den kloge Lysestøber lærer først Vægerne at kende. Ved en fornuftig Behandling kan en daatlig Væge blive god. En Lærer maa søge at fange Børnenes Interesse og Kærlighed. Saa er Vægen i Orden. Saa kommer det vigtigste: Støbegryden. Det er Eder selv. I maa hver Dag være nøjagtig, som I skal. Gaa altid forberedt i Skole. Bliv ikke opfarende, saa er Talgen for varm og meget Arbejde spildt. Bliv først og fremmest aldrig ligegyldige og dorske, saa gaar det som den kolde Talg. Arbejdet er ødelagt, det skaller af. Det er langt værre end det varme. Med Tiden kan det dog oprettes. Den tillukkede Stue, som skal til ved Støbningen, er Ro i Skolen. En god Gerning kan ikke øves i Uro. Børnenes Opmærksomhed maa være fangen hele Tiden.«

Seminarieforstanderen sluttede: »Den gamle, dygtige Lysestøber har altid været min bedste Læremester. Drag ud og øv en Gerning i Børneskolen og sæt som Maalet at blive dygtige Lysestøbere. Det giver Tilfredshed og Glæde til Eder selv, naar I hjælper Børnene til at blive gode Mennesker for Hjem og Fædreland.

Til denne Gerning ønsker jeg Held og Lykke«.

Lærer Jæger tilføjede: »Denne Tale har fulgt mig gennem Aarene i min daglige Gerning. Efter fattig Evne har jeg ved Guds Hjælp søgt at være Lysestøber saaledes som den gamle Kone . . .«

— Der var Stilhed, da Lærer Jæger sagde dette. Alle forstod ham, mange tænkte paa deres egen Gerning

og egne Forhold. Hvor besværligt det end kan være for den enkelte, naar Livets Alvor og Modgang møder en, da gælder det om at have alt paa rette Plads for at kunne være den rigtige Lysestøber.

Ved Afskeden fra Skolen blev Lærer Jæger hædret med Dannebrogsmændenes Hæderstegn.

Lærer Jæger flyttede til Ribe og havde der nogle lykkelige Aar.

Lægge Arbejdet helt paa Hylden kunde han ikke. Paa Ribe Seminarium var han en Slags Tilsynsførende særlig i Eksamenstiden. Adskillige unge fra den Tid mindes ham i Taknemlighed.

Asmus Jæger var gift to Gange. I første Ægteskab var Børnene: Bygmester Hans Jæger, Hunderup, Fuldmægtig Martin Jæger, Københavns Telefonselskab, og Dorthea Jæger (død) gift med Gaardejer Peder Vesterby, Løvel.

I andet Ægteskab med Kirstine Pedersen fra Nyby ved Brørup var der ogsaa tre Børn: Lærer Bodolf Jæger i Kirkeby paa Fyn, Metha Jæger (død) gift med Lærer Jens Østergaard, Brylle paa Fyn, og Mathias Jæger, der døde ved et Ulykkestilfælde under Badning Sommeren før, han skulde have afsluttende Eksamen paa Seminariet.

I Efteraaret den 15. September 1929, tolv Aar efter Asmus Jægers Død, rejste gamle Elever og Venner en Sten ved Hunderup Skole til Minde om hans Livsgerning.

